

Norma

DE MUNT

Starring: Norma

Ansala Ball
Gezien op 11 december 2025
De Munt, Brussel
RECENSIEWORKSHOP
Deze recensie werd geschreven in het kader van de workshop Con Brio

Na een valse start tijdens de pandemie brengt de Munt Christophe Coppens' enscenering van Bellini's 'Norma' terug naar Brussel. In een opera die traditioneel grote emoties als liefde, jaloezie en trouw belichaamt, verschuift Coppens de focus naar het innerlijke lijden van Norma. Het resultaat is een opera vol beton, auto's, vechten, vuur en bloed. Een regiekeuze die doet denken aan een B-actiefilm en de geijkte male-gaze onderstreept.

09 JANUARI 2026

Norma is een hogepriesteres en heerst over Gallisch gebied. Haar volk, de druïden, bereidt zich voor op een opstand tegen de Romeinen. Norma zit in een gewrongen situatie aangezien ze een geheime verhouding heeft met de Romein Pollione, met wie zij twee kinderen heeft. Haar situatie wordt nog verder bekneld wanneer Pollione ervandoor gaat met de veel jongere Adalgisa. De band tussen de twee vrouwen is vertrouwelijk, zo blijkt wanneer Adalgisa Norma vertelt over haar nieuwe grote liefde.

Wanneer Norma ontdekt dat dit 'haar' Pollione is, kiest ze voor solidariteit met Adalgisa. Pollione daarentegen verkiest Adalgisa boven Norma. In een moment van wanhoop overweegt Norma haar kinderen te doden, om de sporen van haar geheime relatie te wissen. Wanneer ze haar schuld bekend maakt aan haar volk, spaart ze Pollione door hun geheime relatie mee het graf in te nemen. Pollione wordt geraakt door haar moed en kiest ervoor om samen met haar te sterven.

Undoing of Norma

Een vrouw die aan het einde van de opera de dood tegemoet treedt is een topos in het operagenre. De Franse filosoof Catherine Clément bespreekt dit in haar boek Opera, Or the Undoing of Women (1979). Hierin stelt ze dat opera's bijdragen aan de ondergang van de vrouw vanuit de problematiek van een eenzijdig mannelijk perspectief; de male gaze. In de meeste grote opera's worden vrouwen vermoord of gedreven tot het plegen van zelfmoord of worden ze gedwongen hun identiteit, hoop of geluk op te geven, meestal door toedoen van een man.

Sopraan Sally Matthews en mezzo Raffaella Lupinacci zijn niet enkel muzikaal sterk, maar brengen met passie en overgave hun personages ten tonele.

Verfrissend genoeg is Norma, vergeleken met de protagonisten in andere opera's, een vrouw met een hoge positie in de maatschappij. Ze heeft autonomie en macht. Alleen is het een autoriteit die niet kan voortbestaan en die uiteindelijk haar ondergang teweegbrengt. Haar positie maakt dat ze een religieuze gelofte van kuisheid heeft afgelegd; vrouwelijke autoriteit wordt immers enkel aanvaard wanneer zij kuis blijft.

Norma is verscheurd tussen haar liefde, moederschap en plicht als religieus leider. In haar verhaal krijgt ze een keuze, een ambivalente keuze. Enerzijds kiest ze zelf haar einde door zichzelf bewust tot de brandstapel te veroordelen. Haar publieke bekentenis en vrijwillige dood lijken een daad en een teken van haar autonomie. Enerzijds is deze vorm van autonomie datgene wat Clément beschrijft als l'illusion de l'autonomie féminine. Het verhaal biedt Norma namelijk geen mogelijkheid om te blijven leven en bevestigt een terugkerend patroon in opera's, waarbinnen vrouwen enkel kunnen winnen door te sterven. Natuurlijk is Norma niet de enige die sterft. De dood van Pollione onderstreept Norma's tragiek. Het feit dat hij sterft is een nobele heldendaad, haar dood een noodzakelijkheid.

Voelbaar en onhoorbaar

'Norma' behoort tot het genre van de belcanto, de 'prachtige zang'. De focus van deze stijl ligt op de excellentie van de zang, met de stem als expressiemiddel. Met name de vrouwelijke zangeressen, sopraan Sally Matthews (Norma) en mezzo Raffaella Lupinacci (Adalgisa) zijn niet enkel muzikaal sterk, maar brengen met passie en overgave hun personages ten tonele. In hun zang maken ze de lastige situatie van de dames voelbaar. De muzikale leiding is in handen van dirigent George Petrou. Helaas is bij het begin de balans tussen orkest en koor een beetje zoek. Hun stem wordt aanvankelijk overmeesterd door het volume van het orkest. Naarmate de avond verloopt wordt die balans hervonden, waardoor de prachtige en krachtige koorstukken doordringen tot in elke vezel van het lichaam.

Er worden niet alleen auto's in brand gestoken, er is bij het begin van de opera ook een figurant die vlam vat.

De regie van Coppens situeert zich niet op het West-Europese grondgebied dat in de Romeinse tijd bekendstond als Gallië, maar vertoont een hedendaags, brutalistisch Oost-Europees tintje. Het toneel ontvouwt zich als een snijdend, koud betonnen geheel, waar het gevoel ontstaat dat je hulpeloos en fragiel wordt overgelaten aan de elementen, zonder warme schuilplaats. De enige mogelijkheid is om de kou radicaal tegemoet te treden, iets wat figuurlijk aansluit op de situatie waarin Norma zich bevindt.

Vuur en pyrotechniek spelen een grote rol in de enscenering: zo worden niet alleen auto's in brand gestoken, maar is er bij het begin van de opera ook een figurant die vlam vat. Het contrast tussen de betonnen kou en het verwoestende

vuur staat symbool voor het innerlijke conflict van Norma. Ze kan enkel kiezen tussen uitersten, met in beide gevallen verwoesting als ultieme gevolg.

Top Gear

Door los te komen van de historische interpretatie en zich te richten op symbolen bekent Coppens zich tot het regietheater. Soms leidt dit tot interessante keuzes, zoals de aanwezigheid van auto's in deze enscenering. Verschillende soorten auto's in uiteenlopende staat passeren de revue. Alle sleutelmomenten in het leven van de personages vinden plaats in een auto. Zo gaat Pollione vreemd met Adalgisa in een auto en steken Pollione en Norma zichzelf in brand in een auto. Ook de kinderen van Norma rijden in mini-auto's over de scène.

De combinatie van het vele geweld met bloed, stunts en special effects leidt de aandacht af.

Maar wat is de betekenis van auto's in relatie tot de regie van Coppens? Is het een symbool van de maatschappij waarin we leven? Individuen razen op de snelweg in hun cocon op wielen. Er schuilt een tegenstrijdigheid in de auto die beweegt en de persoon die daadwerkelijk in de auto zit. Van op afstand lijkt een auto een klein object tussen soortgelijke objecten. Binnenin dat object schuilt echter een mens met een leven, een ziel, een bestemming. Een auto is dan meer dan wat je ziet aan de buitenkant. Ook Norma is meer dan haar buitenkant; ze is onderdeel van een groter systeem waarin zij zich op een bepaalde manier moet bewegen. De auto als onderdeel van het grotere verkeer staat voor de innerlijke wereld van Norma, vervat in de grotere wereld waarin zij zich bevindt.

Helaas wordt na verloop van tijd het gebruik van auto's een beetje overdadig. Je krijgt gaandeweg het idee dat je naar een aflevering van 'Top Gear' kijkt en dat James May en Jeremy Clarkson elk moment op het podium kunnen verschijnen om een auto te laten ontploffen.

De auto, beton en vuur zijn symbolen die in de regie van Coppens een belangrijke plaats innemen in het vertellen van Norma's verhaal, waarbij de focus ligt op haar individuele lijden. De uitvoering van deze geladen symboliek is evenwel ongelukkig. De combinatie van het vele geweld met bloed, stunts en special effects leidt de aandacht af van de betekenis, creëert de illusie dat je eerder naar een actiefilm aan het kijken bent dan dat je een nieuw inzicht krijgt in deze opera. Het effect van deze blik, versterkt door auto's en agressie: opnieuw wordt het verhaal van Norma verteld via de male gaze.